

використані для створення енергетичних плантацій. Станом на сьогодні в Україні створено декілька таких плантацій. Проте широкомасштабне функціонування енергетичних плантацій необхідно розпочати з розроблення стратегії щодо використання біопотенціалу та закріплення її окремих норм на законодавчому рівні.

Література

1. Дебринюк Ю.М. Плантаційні лісові насадження як відновлюване джерело енергії / Ю.М. Дебринюк, В.С. Кузьович, А.П. Іванюк // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : ПБВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 21.18. – С. 9-12.
2. Перебора С.В. Державне стимулювання створення біоенергетичних плантацій: аналіз досвіду країн Європейського Союзу / С.В. Перебора // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : ПБВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.12. – С. 73-77.
3. Соловій І.П. Еколого-економічні та лісополітичні аспекти розвитку плантаційного лісовирощування / І.П. Соловій, С.В. Перебора // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : ПБВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 61-67.
4. Angelova, E. 2011. Nachhaltige europäische Biomethanstrategie – Potenziale und Märkte / E. Angelova. – Leipzig. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.dbfz.de/web/fileadmin/user_upload/Referenzen/publikationen/FH_Biomethan_engl_46-47.pdf.
5. Bemann A. Holz aus Kurzumtriebsplantagen: Hemmnisse und Chancen. Forstarchiv: Forstwissenschaftliche Fachzeitschrift / A. Bemann, M. Nahm, F. Brodbeck, U.H. Sauter. – Jahrgang. – 2010. – Vol. 6. – S. 246-255.
6. Bemann A. (Hrsg.). AGROWOOD: Kurzumtriebsplantagen in Deutschland und europäische Perspektiven. A. Bemann, C. Knust // Weissenberg Verlag. – Berlin. – 2010. – 342 s.
7. Bemann A. Kurzumtriebsplantagen auf landwirtschaftlichen Flächen in der Region Grosenhain im Freistaat Sachsen / A. Bemann, K.H. Feger, D. Gerold, W. Gresse, K.U. Hartmann, R. Petzold, H. Roehle, J. Schweinle, C. Steinke. – Forstarchiv. – 2007. – Vol. 78. – S. 95-101.
8. Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz und Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit. – 2009. Nationaler Biomasseaktionsplan für Deutschland. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.bmu.de/erneuerbare_energien/downloads/doc/43839.php.
9. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit. 2010. Entwicklung der erneuerbaren Energien in Deutschland im Jahr 2009; Stand 18. März 2010. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.bmu.de/files/pdfs/allgemein/application/pdf/ee_hintergrund_2009_bf.pdf.
10. Mez L. Political, Economic and Legal Frame Conditions for Renewable Energy in Germany / L. Mez // Proc. of 7th Polish – Danish Workshop on Biomass for Energy. 7-10 December 2000, Starbienino, Poland. – P. 105-106.
11. Reeg T. 2009. Anbau und Nutzung von Bäumen auf landwirtschaftlichen Flächen / T. Reeg, A. Bemann, W. Konold, D. Murach, H. Spieker // WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, Weinheim. – 355 s.

Бемман А., Вицгеа Р.Р. Опыт использования энергетических плантаций в Германии: проблемы и перспективы

Рассмотрен вопрос использования в Германии энергетических плантаций как источника возобновляемой энергии. Отражены проблемы внедрения плантаций с коротким оборотом рубки и пути их решения. Приведены результаты исследований плантационного лесовыращивания в рамках научных проектов. Рассмотрены перспективы функционирования биоплантаций в стране.

Bemann A., Vytsheha R.R. Experience in the use of energy plantations in Germany: Problems and Prospects

The question of the use of energy plantations in Germany, as the source of the renewable energy. Reflected the problems of introducing short-rotation plantations, and logging solutions. The results of studies of plantation forest growing in the framework of scientific projects. The prospects for further bioplantation functioning in the country.

УДК 630*5

Проф. О.І. Шинкарук, канд. екон. наук –
ПВНЗ "Тернопільський комерційний інститут"

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА СТВОРЕННЯ ТА ВИРОЩУВАННЯ СОСНОВИХ КУЛЬТУР РІЗНОЇ ГУСТОТИ У СВІЖОМУ СУБОРІ В₂ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Обґрунтовано методику вибору оптимального варіанта створення лісових культур за звичайним та інтегральним показниками економічної оцінки густоти їх посадки і вирощування. Наведено результати економічної оцінки 40-річних соснових культур різної густоти, що створені в умовах свіжого субору В₂ Західного Полісся України. Встановлено кореляційні зв'язки між густотою посадки і собівартістю вирощування культур та густотою посадки і вартістю отриманої продукції від рубок формування насадження. Рекомендовано для практичного використання оптимальний варіант густоти посадки культур сосни для досліджуваного регіону.

Ключові слова: густота лісових культур; звичайний та інтегральний показники економічної оцінки лісових насаджень; коефіцієнти приведення до максимальної вартості продукції; раціональне використання лісової площі.

Вступ. Проблему створення та вирощування штучних насаджень шляхом створення культур різної густоти інтенсивно досліджували ще з 60-70-х років ХХ ст. Частіше її вивчали з біолого-лісівничих позицій [2, 3, 5, 7, 10, 11], меншою мірою – з позицій економічної доцільності [1, 6, 13-15, 18]. Проте й досі належним чином не обґрунтовано методику вибору оптимальних варіантів густоти посадки лісових культур для різних географічних зон, не розроблено дієвого механізму економічного стимулювання штучного відтворення лісових ресурсів, достатньо не вивчено порівняльну економічну ефективність альтернативних варіантів інтенсифікації лісокористування, таких як: введення швидкорослих порід та плодових дерев, вирощування лісової недревної рослинності та сільськогосподарських культур тощо.

Постановка проблеми та методика дослідження. Метою проведеного дослідження стало обґрунтування вибору оптимального варіанта густоти посадки соснових культур за економічними критеріями (звичайним та інтегральним). Звичайним критерієм оптимальності прийнято такий економічний критерій, коли оптимальною визнається густота лісових культур, що забезпечує створення найбільш продуктивного насадження (в грошових вимірниках) із найменшими витратами коштів. Інтегральний показник економічної оцінки лісових культур різної густоти враховує також ефективність використання одиниці (1 га) лісової площі та визначається шляхом множення звичайного показника на коефіцієнт приведення, що встановлюється шляхом ділення вартості отриманої продукції на ділянках різної густоти на вартість продукції на найбільш продуктивній ділянці.

Внаслідок тривалого процесу лісовирощування для отримання необхідного результату потрібно визначити вік, до якого початкова густота культур впливає на ріст насадження. Згідно з таблицею процесу росту соснових культур, цей вік становить 40 років [12, табл. 30, І^а бонітет]. Після цього віку насадження ростуть однаково, незалежно від початкової густоти посадки культур. Обрані для аналізу 40-річного віку культури створені в однакових умовах рельєфу, ґрунтів, лісокультурного фонду, за однаковою технологією.

Дані про характер умов та технологію вирощування культур і вихід продукції від проміжного користування лісом отримано в Луцькому облдержархіві (фонд 40 "Генеральна дирекція державних лісів") та безпосередньо в держлісгоспах. Оцінювання запасу 40-річних культур сосни здійснено на основі закладання пробних площ згідно з прийнятими в лісовій таксації методами. Оцінювання запасу здійснено на основі діючої плати за використання лісових ресурсів (лісових такс), а отриманої від проміжного користування лісом продукції – за діючими відпускними цінами. Усі пробні площі закладено в умовах свіжого субору В₂ Західного Полісся України (Рівненська область, Костопільський та Сарненський держлісгоспи). Культури створено на свіжих лісо-сіках головного користування після часткової підготовки ґрунту смугами шириною 0,7 м.

Витрати на створення та вирощування культур розраховано за методом відновної вартості на рівні виробничої собівартості з врахуванням максимально можливої механізації робіт на основі прийнятих нормативних матеріалів [8, 9]. Вартість посадкового матеріалу (1-річні сіянці сосни), собівартість утримання однієї машинозміни тракторів, лісокультурних машин та знарядь розраховані на основі середньозважених показників за матеріалами Рівненського обласного управління лісового та мисливського господарства за останні три роки. Витрати та отримані результати враховані з використанням дії фактора часу. Норматив приведення H_{np} прийнято на рівні використовуюваного в лісгосподарському виробництві ($H_{np} = 0,03$).

Результати дослідження. У табл. наведено результати економічної оцінки соснових культур різної густоти за звичайним та інтегральним показниками. Як бачимо з таблиці, трудомісткість лісовирощування залежно від густоти посадки культур змінюється значною мірою і підвищується завдяки збільшенню густоти. Особливо висока вона на пробних площах № 16, 17, 19-22 зі шириною міжрядь 1,2 і 1,0 м. Причина полягає в неможливості механізації посадки та догляду за ґрунтом у таких культурах на основі існуючої техніки. Тому зазначена ширина міжрядь є фактором, що обмежує підвищення густоти посадки культур.

Внаслідок збільшенню густоти культур також зростає і собівартість лісовирощування: від 1512 грн на ділянці № 2 до 4082 грн на ділянці № 22, або в 2,7 раза. Більше ніж 40 % цих витрат – у найрідших посадках і понад 60 % – у найгустіших припадає на створення та вирощування культур до зімкнення кронами. Витрати на рубки формування насаджень з підвищенням густоти висаджуваних рослин хоч і збільшуються, але значно менше, ніж витрати на лісокультурні роботи.

Між густотою посадки і собівартістю вирощування 40-річних соснових культур встановлено тісний кореляційний зв'язок ($r = +0,896^{\pm 0,040}$). Однак загальна вартість отриманої лісопродукції (графа 8) виявилася вищою не в найгустіших посадках, а на ділянках № 8-15 зі середньою густотою рослин на одному гектарі. Це засвідчує необхідність обмеження густоти культур, оскільки додаткові витрати коштів не забезпечують додаткового приросту продукції. Для залежності вартості отриманої продукції від густоти і розміщення рослин на ділянках № 1-15 отримано коефіцієнт кореляції $r = 0,736^{\pm 0,118}$.

У рідких посадках культур вартість продукції знижується через меншу кількість зростаючих дерев сосни на одиниці площі і мінімізацією надходжень від рубок формування насаджень, а в найгустіших – змінюється мало. Деяке зниження вартості продукції спостерігаємо в загущених посадках, в яких значно нижча енергія росту та більша кількість тонких дерев, що мають меншу вартість деревини. Застосований режим рубок формування насаджень з дуже низькою інтенсивністю вибирання головної породи також не сприяє загальному збільшенню вартості лісопродукції.

Звичайний показник економічної оцінки густоти культур (E_k), визначений шляхом ділення обсягу отриманої продукції на суму витрат на вирощування лісу, має ту ваду, що він не враховує можливість отримання додаткової продукції від рубок формування насаджень. Але під час створення лісових культур, як відомо, ми на довготривалі періоди вилучаємо з господарського обігу земельні угіддя, внаслідок чого з 1 га отримуємо неоднаковий результат. Таким чином, необхідно також враховувати можливість отримання максимуму продукції не лише на 1 грн витрат, але й на одиницю площі. Не можна миритися з таким явищем, коли нижчі витрати коштів призводять також до меншої загальної вартості продукції на 1 га, хоч загалом показник економічної оцінки за виходом продукції на 1 грн витрат може бути і вищим. З метою усунення цієї вади ми скоректували кожен варіант густоти культур на максимальний обсяг продукції, що отримана до їх 40-річного віку. Для цього в формулу економічної оцінки ми ввели додатковий показник, що названо коефіцієнтом приведення до максимальної вартості продукції на 1 га (K_{np}). Його отримано шляхом ділення загальної вартості продукції на окремих пробних площах на максимальну вартість продукції на ділянці № 8-17506 грн (для цієї ділянки його прийнято за 1.0). Отриману для кожної ділянки величину K_{np} (графа 10) множимо на показник фактичного виходу продукції на 1 грн витрат (графа 11) і отримуємо інтегральний показник економічної оцінки культур різної густоти E_{int} , що враховує також ефективність використання одиниці земельної площі.

$$E_{int} = E_k \times K_{np}. \quad (1)$$

Як видно із граф 13 та 14, оптимальний варіант густоти культур сосни за цим показником отримано на ділянці № 9. На ділянці № 8, що має практично однакову загальну вартість продукції на 1 га, показник економічної оцінки на 5 % нижчий від оптимального, а на ділянці № 7 – нижчий на 13 %. Практично однаковий цей показник на ділянці № 10 з густотою посадки 6,7 тис. шт. сіянців на 1 га за розміщення рослин 3,0×0,5 м (99 %). Таким чином, в умовах свіжого субору В₂ Західного Полісся України потрібно визнати оптимальною густоту посадки соснових культур 5,7 та 6,7 тис. штук однолітніх сіянців на 1 га за розміщення рослин на площі 2,5×0,7 та 3,0×0,5 м (пробні площі № 9 та № 10). На інших 20 ділянках інтегральний показник економічної оцінки культур є на 5-65 % меншим, більш виражений – у культурах із густотою посадки на 1 га від 14,3 до 25,0 шт. сіянців. Розміщення сіянців на площі за відносно однакових густот має істотне значення.

Табл. Показники економічної оцінки культур сосни, що створені в умовах свіжого субору В, Західного Полісся України

№ ділянок	Густота по- садки, тис. шт.	Розміщення сіяньців, м × м	Трудоємність лісовирощування		Собівартість вирощування культури		Загальна вартість отриманої продукції		Коефіцієнт приведення до макси- мальної вар- тості продук- ції на 1 га, К _{пр}	Показники економічної оцінки			
			лю- доднів	у % до діл. №2	грн	у % до діл. №2	грн	у % до діл. №2		грн	у % до максималь- ного	грн	у % до максималь- ного
1	1,1	3,0 × 3,0	38	90,5	1343	88,8	12510	110,9	0,71	9,32	115	6,62	93
2	2,5	4,0 × 1,0	42	100,0	1512	100,0	11280	100,0	0,64	7,46	92	4,77	63
3	3,3	3,0 × 1,0	50	119,0	1804	119,3	13705	121,5	0,78	7,60	94	5,93	84
4	3,6	4,0 × 0,7	43	102,3	1526	100,9	11472	101,7	0,66	7,52	93	4,96	70
5	4,1	3,5 × 0,7	50	119,0	1769	117,0	13288	117,2	0,76	7,51	93	5,71	81
6	4,8	3,0 × 0,7	58	138,1	2014	133,2	15126	134,1	0,86	7,52	93	6,47	91
7	5,0	4,0 × 0,5	47	111,9	1646	108,9	13378	118,6	0,76	8,12	100	6,17	87
8	5,0	2,0 × 1,0	69	164,3	2610	172,6	17506	155,2	1,00	6,71	83	6,71	95
9	5,7	2,5 × 0,7	69	164,3	2467	163,2	17473	154,9	1,00	7,09	87	7,09	100
10	6,7	3,0 × 0,5	60	142,9	2109	139,5	16141	143,1	0,92	7,66	94	7,05	99
11	6,7	1,5 × 1,0	74	176,2	2997	198,2	17213	152,6	0,98	5,75	71	5,64	80
12	7,1	2,0 × 0,7	73	173,8	2712	179,4	17044	151,1	0,97	6,29	77	6,10	86
13	8,0	2,5 × 0,5	71	169,0	2454	162,3	15939	141,3	0,91	6,50	80	5,92	83
14	9,5	1,5 × 0,7	77	183,3	3106	205,4	15803	140,1	0,90	5,09	63	4,58	65
15	10,0	2,0 × 0,5	70	166,7	2718	179,8	17382	154,1	0,99	6,39	79	6,33	89
16	10,0	1,0 × 1,0	114	271,4	3498	231,4	14314	126,9	0,82	4,10	50	3,36	47
17	11,9	1,2 × 0,7	108	257,1	3343	221,1	13073	115,9	0,75	3,91	48	2,93	41
18	13,3	1,5 × 0,5	77	183,3	3187	210,8	15363	136,5	0,88	4,82	59	4,24	60
19	14,3	1,0 × 0,7	131	311,9	3715	245,2	14359	127,3	0,82	3,87	48	3,17	45
20	16,7	1,2 × 0,5	127	302,4	3471	229,6	13931	123,5	0,80	4,01	49	3,21	45
21	20,0	1,0 × 0,5	126	300,0	3892	257,4	12916	114,5	0,74	3,32	41	2,46	35
22	25,0	1,0 × 0,4	132	314,3	4082	270,0	13322	118,1	0,79	3,26	40	2,48	35

Так, на ділянках № 15 та № 16 з однаковою кількістю висаджених рос- лин, але їх різним розміщенням на площі, показник економічної оцінки становить відповідно 89 % і 47 % від максимального. Заслугує на увагу ділянка № 1 з квадратним розміщенням рослин 3,0×3,0 м (на жаль, єдина серед вивчених нами насаджень).

Висновки. Досвід вирощування соснових культур у Поліському лісопромислового району України характеризується значною різноманітністю технологічних процесів (кількість посадкових місць на 1 га становить від 1100 до 25000). За малої кількості посадкових місць недовикористовується потенціал лісових земель, за надлишкової – нерационально використовують кошти, що виділяють на створення лісових культур.

Зростаюча потреба національної економіки України в деревині спонукає вирощувати лісові культури з такою кількістю посадкових місць, яка забезпечує створення високопродуктивних насаджень та дає змогу отримати максимальний еколого-економічний ефект від проміжного користування лісом.

Таким чином, проведена нами економічна оцінка культур сосни дає можливість встановити найбільш доцільну початкову густоту сіянців та їх розміщення на площі. При цьому беруть до уваги економічну вимогу отримання найвищого результату на одиницю витрат і одночасно обґрунтовують господарську можливість раціональнішого використання кожної одиниці лісової площі. Зрозуміло, що для різних порід дерев та умов місцевиростання оптимальний варіант густоти за інтегральним показником оцінки буде різним, а це дає можливість лісівникам ефективніше використовувати кошти на створення та вирощування штучних лісових насаджень.

Література

1. Васильев П.В. Экономика использования и воспроизводства лесных ресурсов / П.В. Васильев. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – 254 с.
2. Говорова Т.Т. Влияние густоты сосновых культур на рост их надземной и подземной части / Т.Т. Говорова, М.М. Дрюченко, И.В. Шинкаренко // Лесоводство и агролесомелиорация : респ. межвед. темат. науч. сб. – К. : Вид-во "Урожай". – 1968. – Вып. 14. – С. 123-129.
3. Головачевский И.Н. Техническая спелость стволов в древостоях сосны различной густоты выращивания / И.Н. Головачевский, А.П. Рябоконь // Лесоводство и агролесомелиорация : респ. межвед. темат. науч. сб. – К. : Вид-во "Урожай". – 1979. – Вып. 53. – С. 73-79.
4. Горців В. Рубки лісу на Волині можуть зрости в 10 разів / В. Горців // Деревообробник. – 2004. – № 9. – С. 11-12.
5. Дзедзюля А.А. Модели размерных показателей и производительности сосновых древостоев разной густоты / А.А. Дзедзюля // Лесоводство и агролесомелиорация : респ. межвед. темат. науч. сб. – К. : Вид-во "Урожай". – 1986. – Вып. 73. – С. 141-146.
6. Кислова Т.А. Экономические вопросы лесокультурного производства / Т.А. Кислова. – Львов : Вид-во "Вища шк.", 1975. – 234 с.
7. Литаш Н.П. Рост сосновых насаждений в зависимости от густоты их выращивания / Н.П. Литаш // Лесоводство и агролесомелиорация : респ. межвед. темат. науч. сб. – К. : Вид-во "Урожай". – 1979. – Вып. 54. – С. 322-325.
8. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції на підприємствах лісового господарства України. Затверджені наказом Держкомлісу України від 08.11.2002 р., № 146. – К. : Вид-во Держкомлісу України, 2002. – 236 с.
9. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку: нормативна база. Нова редакція. – Харків : Вид-во "Курсор", 2007. – С. 132-139.

10. Овсянников В.Н. Густота культур сосны и ее биолого-лесоводственное значение / В.Н. Овсянников, Ю.Н. Савич // Труды ин-та лесохозяйственных проблем. – Рига. – 1956. – Т. 11. – С. 120-162.

11. Рубцов В.И. К вопросу о первоначальной густоте лесных культур / В.И. Рубцов // Лесное хозяйство : журнал. – 1957. – № 1. – С. 153-162.

12. Таблиці ходу росту і товарності насаджень деревних порід України. Видання друге // Міністерство лісового господарства УРСР. – К. : Вид-во "Урожай", 1969. – 109 с.

13. Шинкарук А.И. Выбор оптимального варианта густоты культур по экономическому критерию / А.И.Шинкарук // Лесное хозяйство : журнал. – 1975. – № 5. – С. 125-129.

14. Шинкарук А.И. Предпосылки для воспроизводства лесов загущенными культурами / А.И. Шинкарук // Лесное хозяйство, лесная, бумажная и деревообрабатывающая промышленность. – К. : Изд-во "Будівельник". – 1983. – Вып. 14. – С. 41-44.

15. Шинкарук А.И. Лесные культуры как объект экономических исследований / А.И. Шинкарук // Лесное хозяйство : журнал. – 1985. – № 10. – С. 19-21.

16. Шинкарук О.И. Деякі аспекти нової концепції фінансування лісгосподарського виробництва України / О.И. Шинкарук // Фінанси України : журнал. – 1996. – № 11. – С. 40-44.

17. Шинкарук О.И. Нові підходи до фінансування лісгосподарського виробництва України / О.И. Шинкарук // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України : зб. наук. праць. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка". – 2005. – Вип. 10. – С. 30-33.

18. Шинкарук О.И. Інтенсифікація лісокористування при виروشванні загущених соснових культур / О.И. Шинкарук // Наукові студії : зб. наук. праць. – Тернопіль : Вид-во ПВНЗ "Тернопільський комерційний ін-т". – 2010. – Вип. 8. – С. 143-151.

Шинкарук А.И. Экономическая оценка создания и выращивания сосновых культур различной густоты в свежем суборе В₂ Западного Полесья Украины

Обоснована методика выбора оптимального варианта создания лесных культур по обыкновенным и интегральным показателям экономической оценки густоты их посадки и выращивания. Приведены результаты экономической оценки 40-летних сосновых культур различной густоты, которые созданы в условиях свежего субора В₂ Западного Полесья Украины. Установлены корреляционные связи между густотой посадки и себестоимостью выращивания культур и между густотой посадки и стоимостью полученной продукции от рубок формирования насаждений. Рекомендован для практического использования оптимальный вариант густоты посадки культур сосны для исследуемого региона.

Ключевые слова: густота лесных культур; обычный и интегральный показатели экономической оценки лесных насаждений; коэффициенты приведения к максимальной стоимости продукции; рациональное использование лесной площади.

Shinkaruk O.I. Economic evaluation of creation and growth of new pine culture of different density in the fresh subore В₂ of West Polissya in Ukraine

Justified method of choosing the optimal variant of planting for ordinary and integral indicators of economic evaluation of density of planting and cultivation. The results of economic evaluation of 40-year-old pine crops of different density, which are created in a fresh subor В₂ in West Polissya in Ukraine. Established correlation between the density of planting crops, cost and density between planting and the cost of production from the formation of planting. Recommended for practical use of the optimal variant of density of planting pine trees for the study region.

Keywords: density of forest crops; ordinary and integral indicator in the economic evaluation of forest plantations; coefficient of bringing of maximum value to products, rational use of forest area.

УДК 631.524+712.41

Зав. відділу А.І. Івченко, канд. с.-г. наук;

директор І.М. Пацура, канд. с.-г. наук; інж. Н.З. Кендзьора;

інж. Л.Б. Коляда – Ботанічний сад НЛТУ України, м. Львів

ТАКСОНОМІЧНА І БІОМЕТРИЧНА СТРУКТУРИ ТА СТАН НАСАДЖЕНЬ ДЕНДРОПАРКУ ЛЬВІВСЬКОЇ КЛІНІЧНОЇ ІНФЕКЦІЙНОЇ ЛІКАРНІ

Парк започатковано 1912 р. Після 1965 р. шляхом висаджування інтродуцентів відбулася його трансформація у дендропарк. На цей час колекція представлена 93 ботаничними родами і становить 216 таксонів деревно-чагарникових рослин. Частка вічнозелених особин становить 57 %, що забезпечує цілорічну декоративність дендропарку і насиченість фітонцидами повітря території лікарні.

Ключові слова: дендропарк лікарні, інтродуценти, декоративність.

Львівщина відома своїми пам'ятками садово-паркового мистецтва. Насамперед це класичні ландшафтні парки чи парки змішаного стилю XVIII – XIX ст., а також паркові об'єкти минулого століття. Серед останніх заслуговує на увагу дендропарк Львівської клінічної інфекційної лікарні, який знаходиться у Львові на розі вулиць Мечнікова і Пекарської. Дендрофлору парку практично не вивчена, за винятком науково-популярного опису його основних вітчизняних видів дерев [3]. У 2011 р. ми провели обстеження дендропарку лікарні, попередні результати яких наводимо у цій роботі.

Дослідження виконували за загальноприйнятими методиками [1, 2, 4]. Територія дендропарку – майже рівна ділянка площею 4,2 га з багатими ґрунтами, де створилися добрі умови для росту і розвитку деревної рослинності. На ній сформувався парковий фітоценоз із своєрідним ландшафтно-архітектурним стилем.

Історію створення парку можна розділити на два етапи. Обидва вони тісно пов'язані із функціонуванням інфекційної лікарні, яка розпочала свою діяльність у грудні 1912 р. Із дерев, що існували тут на той час, на сьогодні збереглося лише декілька. Це одна особина липи широколистої та кілька особин ясени звичайного, які розташовані вздовж дороги до будівлі аптеки та в старому плодовому саду. Їм не менше 110 років. Схоже, що на час будівництва лікарні тут росли вікові дерева. Одне таке дерево (ясен звичайний), вік якого наближається до 200-річного, росте безпосередньо за межею ділянки.

Перший етап розпочався з того, що після будівництва лікарні на присадибній території стали висаджувати нові деревно-чагарникові рослини, які й стали основою парку. Так, позаду лікувальних корпусів заклали рядову посадку ясени звичайного. А великий простір перед ними обсадили рослинами ясени звичайного, липи дрібнолистої та гіркокаштана звичайного [3]. Також було висаджено окремі групи дерев. Нині це столітні особини. Стосовно ж кущів того періоду, то, ґрунтуючись на спогадах старожилів та наявних старих рослинах, вірогідно, тут домінували представники бузку і садового жасмину.

Другий період формування парку та його трансформації у дендропарк настав після 1965 р. Із цього часу почалося інтенсивне висаджування нових деревно-чагарникових рослин, зокрема інтродуцентів. Це тісно пов'язано з ентузіазом-природолюбом головним лікарем А.П. Гураєвським.